

Hallitussihteeri Karin Koistinen

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.10.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallitus antoi eduskunnalle 22.9.2025 esityksen hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 117/2025 vp). Eduskunta lähetti esityksen sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsiteltäväksi, ja valiokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä, jossa kyseinen esitys on valmisteltu, lausuntoa. Sosiaali- ja terveysministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Esityksen tausta

Esityksen taustalla vaikuttaa osin asiakasmaksujen maltillista korottamista koskeva hallitusohjelmakirjaus ja osin kevään 2024 kehysriihen lisäsäästöjä koskevien päätösten pohjalta toteutettu asiakasmaksujen korottaminen vuoden 2025 alusta. Kyseiset korotukset toteutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta (912/1992) muuttamalla. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ollut mahdollista korottaa asiakkailta käyttämättä ja peruuttamatta jääneistä palveluista perittävän maksun enimmäismäärää, koska siitä säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992, jäljempänä asiakasmaksulaki). Nyt puheena olevassa esityksessä ehdotetaan kyseisen maksun korotusta. Korotus on tarkoituksenmukaista toteuttaa, jotta käyttämättä jätetyistä palveluista perittävät maksut eivät jäisi selvästi suhteellisesti alemmalle tasolle kuin suurin osa muista niin sanotuista tasasuuruksista asiakasmaksuista.

Esityksen sisältö ja tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi asiakasmaksulain 3 §:ä. Esityksen mukaan hyvinvointialue voisi jatkossa periä nykyistä suuremman maksun tietyistä asiakkailta käyttämättä ja peruuttamatta jääneistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Perittävä enimmäismaksu on nykyisin 56,70 euroa, ja ehdotetun korotuksen jälkeen se olisi 73,70 euroa. Prosentuaalisesti korotus tarkoittaisi siten 30 prosentin korotusta nykyiseen enimmäismaksuun.

Palveluita, joista maksu voitaisiin periä, ei tällä esityksellä muutettaisi. Esityksellä ei myöskään muutettaisi kyseisessä pykälässä olevaa sääntelyä, jolla asetetaan asiakkaan aseman suojaamiseksi maksun perimiselle tiettyjä edellytyksiä.

Esityksen tavoitteena on osaltaan tukea sosiaali- ja terveystaloudellisia tavoitteita palvelujen saatavuuden parantamiseksi pyrkimällä tukemaan hyvinvointialueiden edellytyksiä tarjota riittävät sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Käyttämättä jätetyistä palveluista syntyy hyvinvointialueille kustannuksia, ja mahdollistamalla hyvinvointialueille esityksen mukaisesti aiempaa korkeampien maksujen periminen kyseisistä palveluista hyvinvointialueet voisivat lähtökohtaisesti kattaa aiempaa suuremman osuuden niille näistä tilanteista aiheutuvista kustannuksista. Kun henkilö jättää palvelun käyttämättä ja peruuttamatta, ei palveluaikaa tai -paikkaa pystytä useinkaan hänen sijastaan tarjoamaan välittömästi toiselle henkilölle. Tämä aiheuttaa paitsi tarpeettomia jonoja, niin myös palvelun antamiseen liittyvää valmistautumistyötä sekä jälkikäteistä hallinnollista työtä käyttämättä ja peruuttamatta jätetyn palvelun takia.

Esityksen tavoitteena on myös osaltaan vahvistaa julkista taloutta. Maksukorotuksen mahdollistama hyvinvointialueiden asiakasmaksuista saama lisätulo vähennettäisiin täysimääräisesti hyvinvointialueiden

Hallitussihteeri Karin Koistinen

valtionrahoituksesta vuodesta 2026 lukien. Keskeistä olisi edelleen myös sen turvaaminen, että maksusääntely pysyisi jatkossakin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaille kohtuullisena ja että sääntelyssä olisi varmistettu riittävällä tavalla asiakkaan asema.

Pääasialliset vaikutukset

Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävän maksun korottamisen on arvioitu mahdollistavan hyvinvointialueille vuodesta 2026 alkaen noin 1,5 miljoonan euron lisätulot kyseisistä maksuista ja samansuuruisen valtionrahoituksen vähennyksen hyvinvointialueiden yleiskatteisesta rahoituksesta. Vain pieni osa hyvinvointialueista on kyennyt esityksen valmistelun tueksi tuottamaan tietoa kyseisistä maksuista saamistaan maksutuloista, minkä vuoksi arvio perustuu saatujen maksutulomäärien mediaaniin.

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että maksu käyttämättä ja peruuttamatta jätetystä palvelusta ei välittömästi kohdistu laajaan joukkoon koko väestössä, mutta sen sijaan potentiaalisesti verraten laajasti niihin henkilöihin, jotka yleensäkin käyttävät maksun soveltamisalaan nykyisin kuuluvia julkisia sosiaali- ja terveystalouksia (erityisinä väestöryhminä esimerkiksi ikääntyneet henkilöt ja vammaiset henkilöt). Esityksen vaikutusten arvioimisen kannalta merkittävää on, että henkilö voi tosiasiaisesti omalla käytöksellään vaikuttaa käyttämättä jätetyn palvelun maksun syntymiseen. Laissa säädetään jatkossakin maksun perimisen edellytyksistä asiakkaan aseman turvaamiseksi. Maksua ei muun muassa saa periä, jos asiakkaalla on hyväksytty syy palvelun käyttämättä jättämiselle tai jos maksun perimistä on pidettävä kohtuuttomana esimerkiksi henkilön toimintakyky huomioon ottaen.

Esityksen on arvioitu olevan sopusoinnussa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Esityksen valmistelussa ei ole tunnistettu merkittäviä perusoikeusvaikutuksia. Käyttämättä jätetyn palvelun maksun enimmäiseuromäärän korottamisen voidaan kuitenkin osaltaan ajatella olevan keino hyvinvointialueiden palveluiden järjestämisvelvoitteista huolehtimiseksi käytössä olevien resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentumisen vahvistamiseen, mikä osaltaan turvaisi palvelujen saannin pysymistä nykyisellä tasolla. Vaikka maksun korotus voisi näyttäytyä epäsuotuisena taloudellisena vaikutuksena osalle palveluita käyttävistä tai niitä käyttämään pyrkivistä asiakkaista, ei sen ole esityksessä arvioitu kuitenkaan heikentävän asiakkaiden palveluihin pääsyä. Päinvastoin esityksen vaikutusarvioissa on tunnistettu, että ehdotettu muutos voisi osaltaan kannustaa peruuttamaan muutoin käyttämättä jäävät palvelut ajoissa. Tämä voisi mahdollistaa osalle asiakkaista nykyistä nopeamman palvelujen piiriin pääsyn.

Voimaantulo ja toimeenpano

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.